N°. 27. Donderdag 6 Juli 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Ingekomen Gelden,

ten behoeve van de Huishoudschool „Wismo Pranowo" (het Huis, dat den blik verruimt) te Tegal.

Behalve de *f* 110.—, in het vorige weekblad vermeld, van J. F. C. te S.	*f* 100.—
Op de algemeene vergadering van „Oost en West" op 1 Juli 1916 te Leiden bijeengebracht	
W. C., K. v. B.-R.	„ 20.—
B. v. d. B.	„ 5.—
R. Z.	„ 5.—
F. E. L.	„ 5.—
N. N.	„ 1.—
H. W. S.	„ 2.50
N. W.	„ 1.—
A. Z.	„ 1.—
K. S.	„ 1.—
H.	„ 2.50
W. R.	„ 1.—
M.	„ 1.—
J. v. d. S.	„ 2.50
S. W.	„ 1.—
K.	„ 1.—
Z. M.	„ 5.—
N. N.	„ 2.50
Te zamen dus......	*f* 268.—

Wie volgt? Red.-Com.

REDE,

uitgesproken door den Voorzitter der Vereeniging „Oost en West", den heer C. R. Bakhuizen van den Brink, bij de opening van de 17e Jaarlijksche Algemeene Vergadering dier Vereeniging, gehouden te Leiden, op 1 Juli 1916.

Dames en Heeren.

Toen in onze vorige algemeene vergadering te Amsterdam, van de afdeeling Leiden de uitnoodiging kwam, de volgende — dat is deze — algemeene vergadering binnen hare muren te houden, was ons dit een welkom geluid. Aan Leiden heeft onze vereeniging dubbele verplichting; wij ontmoeten daar onze oude getrouwe afdeeling en tevens de jongere, onze hoopvolle studenten-afdeeling.

Er was een tijd — ik herinner aan den geestigen mailbrief van De Genestet — dat Delft de voorstad van Indië werd genoemd, dat daar het kweekbed was van de Indische ambtenaren, dat daar moeders en dochters hoopvolle blikken wierpen op de jongelieden, die hun krachten en talenten voor Indië's welvaart en voor het welzijn van Indië's bevolking willende offeren, steun zouden zoeken in de liefde van haar, die hen op dien weg wilden begeleiden, of als handschoentje volgen.

Ik beleefde het, dat er zwaren concurreerenden strijd gevoerd werd tusschen de Delftsche ambtenarenschool en de gelegenheid te Leiden om daar tot den Indischen dienst te worden opgeleid. Professor Keizer, de aanvoerder aan de eene zijde, Professor Veth aan de andere. Leiden behaalde de eindoverwinning en in zooverre heeft thans Leiden meer het recht verworven, de voorstad van Indië te heeten.

Intusschen de tijden zijn veranderd. Waren het in de Genestet's Tijd enkel liefdebanden, die de Delftsche schoonen de jonge ambtenaren als levensgezellinnen deden volgen, Leiden ziet tal van jonge dochteren zich met ijver toeleggen op de wetenschap en het is niet langer alleen het hart, maar ook de geest, die samenleving en samenwerking vraagt in het belang van Indië, ten zegen zijner bevolking.

Op den vrouwelijken steun heeft Oost en West van hare oprichting af aan mogen rekenen. Was hare oprichting niet te danken in de eerste plaats aan mevrouw van Zuylen in samenwerking met den heer van Zuylen, wiens woorden: Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang, in dankbare herinnering blijve prijken aan het hoofd van ons orgaan. Mevrouw van Zuylen, die gedurende het leven van den heer van Zuylen hem trouw terzijde stond, en later zijn werk is blijven voortzetten, en die wij nog heden als mevrouw van Beresteyn in ons midden mogen begroeten als onze redactrice van het „Koloniaal Weekblad" beheerster van „Boeatan", beschermster van de Inlandsche nijverheid?

In ons hoofdbestuur verheugen wij ons in het medelidmaatschap van de dames mevrouw Ten Bosch-Bosscher, mevrouw van Oeveren-van Schaik, en de vertegenwoordigster der studenten-afdeeling, mejuffrouw Worthington die, helaas, nu uit ons midden treden zal.

De vereeniging „Oost en West" kent de vrouw niet als het zwakkere geslacht, maar als een van hare krachtigste steunpilaren.

Ik zeide: de tijden zijn veranderd! Ja, ook wanneer wij opmerken, hoe de verhouding tot het Oosten veranderd is. Het recht, dat de Westerling door eerdere, hoogere ontwikkeling meende te mogen uitoefenen over den in algemeene ontwikkeling lager staanden Oosterling, de erkenning van den laatste als den slaafschen onderdaan van den wijzeren en krachtigeren Westerschen meester, — die tijden, zij zijn, Goddank, voorbij!

Al was het oorspronkelijk niet het doel, niet het streven van de O.-I. Compagnie om den Inlander te ontwikkelen, op te heffen tot een gelijken trap van beschaving en welstand als waarop het Westen meende zich te mogen beroemen, de zucht om als een Gode welgevallig werk dat in het hiernamaalsche zijn loon zou vinden, de „heidenen" tot het Christendom te brengen, voerde van zelf reeds tot het verstrekken van eenig onderricht. Zeker, de toeneming van het verkeer tusschen Oost en West, onze langdurige omgang met den Oosterling, gaven onderlinge toenadering, beter begrijpen, grootere waardeering van den „bruinen broeder", verbroedering tusschen blank en bruin, hooger plichtsbesef van den meer bevoorrechte tegenover den minder bedeelde, — een streven van den laatste tot gelijkstandigheid met den eerste.

Die toestand, naar gelang der omstandigheden en naar den geest der tijden ontwikkeld, werd door de vereeniging „Oost en West" bij hare oprichting aanvaard, en haar streven was en is het, den broederband tusschen Oost en West te bevestigen door erkenning van het vele goede in geest en karakter in den „bruinen broeder" en dezen tegemoet te komen in hetgeen bij de ontwaking van zijn zelfbewustzijn strekken kan ter verdere verheffing.

Ja, de tijden zijn veranderd en blijven veranderen. Hoe klein bij al zijn ontwikkeling behoort Europa zich niet te gevoelen, nu het de wereld toont hoe bij dezen vooruitgang der wetenschap de naastenliefde ten onder gaat, en de wetenschap in haren vooruitgang de middelen biedt tot vernietiging van het goede en schoone, dat gedurende eeuwen is opgebouwd. Het zijn de vooze vruchten van een overrijpe,in nevelen gehulde Europeesche maatschappij.

Niet genoeg dankbaar kunnen wij zijn, dat Nederland tot dusver dat helsche tooneel ter afschrikking slechts als onwillig toeschouwer mag waarnemen, dat een vereeniging als de onze rustig heeft kunnen voortwerken aan wat zij zich heeft voorgesteld, dat zij — den blik richtende tot het Oosten — zich verheugen mag in de aanschouwing van het daar onder de verwarmende stralen van het zegen aanbrengende zonlicht ontluikende jonge leven. Dat — gelijk de botanist de levenskrachtige plant — waar te nemen in zijn groei en zijn vorming, te geven wat het ter bevordering van den bloei noodig heeft, krachtdadig en weldadig te steunen tegen stormen en onweer, dit zij en blijve ons ernstig streven! Door eeuwen langen omgang hebben wij elkander leeren kennen, als in een gezin de oudere wakende over den jongere, elkander de brokken

nu en dan betwistend, stoeiend en vechtend, plagend en bevrijdend, maar toch altijd weer beseffend: zonen te zijn van hetzelfde gezin, door een huwelijk ontstaan en door den liefdeband gesterkt.

Zoo blijve Nederland en Indië één en mogen zij steeds meer zich gevoelen en gedragen als broeders en zusters van één huis! De nauwe broederlijke omgang doe geen kleur meer onderkennen.

Het moge zijn zooals, wanneer men lang met iemand verkeerd heeft, en men u vragen zou: wat is de kleur van zijne of hare oogen, men niet dadelijk zou kunnen zeggen wat de juiste kleur is, — alleen dat de vriend goede trouwe oogen, de vriendin lieve, zachte oogen heeft, maar de juiste kleur niet weet te zeggen.

Moge hetgeen ik gezegd heb, strekken tot inleiding van deze vergadering, tot aantooning van den geest, die ons in ons werken, dus ook op deze vergadering leiden zal. Alvorens tot de opening over te gaan, kan ik niet weerhouden het groote leedwezen uit te drukken, dat wij van hen, die nog de vorige algemeene vergadering te Amsterdam hebben bijgewoond, nimmer meer in ons midden zullen zien den heer H. W. Praasterink, een onzer gulle gastheeren van dien dag, van hare oprichting af penningmeester van de afdeeling Amsterdam, onzen trouwen medewerker, het lid van het hoofdbestuur, den heer J. C. van Reijn, den gewezen voorzitter van de afdeeling Nijmegen, den heer A. de Willigen, allen ons door den dood ontvallen. De afdeeling 's-Gravenhage werd diep getroffen door het overlijden van haar bestuursleden mej. M. M. G. Maarschalk en mej. A. J. van Loghem. Ook ontviel ons door den dood onze correspondent, de verdienstelijke oud-Indisch officier H. F. van IJsseldijk, leeraar in het Maleisch en in de land- en volkenkunde van Indië aan den hoofdcursus te Kampen, gewaardeerd ook als stichter van het Koloniaal Hoofdcursus-Museum. De verdiensten van hen allen voor onze vereeniging zijn vastgelegd in verschillende nummers van het „Koloniaal Weekblad." Zij blijven bij ons in dankbare herinnering.

En al zagen wij hem slechts een enkele maal op onze Algemeene vergaderingen, met geheel Nederland en Indië heeft onze vereeniging ook te betreuren het afsterven van Mr. C. Th. van Deventer. Niet alleen in onze studiecommissie, maar in alle kringen, waar het het belang van Indië geldt, bracht zijn heengaan een groote, ernstig gevoelde leemte.

Mag ik bij deze even in herinnering brengen het beroep op de leden van onze vereeniging, gedaan door het bestuur van het met behulp van zijne krachtige en gulle medewerking tot stand gekomen Kartinifonds, om zijne verdiensten tegenover de Inlandsche maatschappij blijvend dankbaar te doen erkennen door de verwezenlijking van een onderdeel van zijn z.g. geestelijk testament, opgenomen in „De Gids" van December 1915, de oprichting te Semarang van een school (met internaat), ten behoeve van meisjes, behoorende tot de inheemsche bevolking van N.-I., voor verdergaand onderwijs en opleiding van onderwijzeressen.

Ik open dan nu deze algemeene vergadering, allen hier tegenwoordig blijmoedig welkom heetend.

Suriname.

In ons laatste nummer bespraken wij de meening van de „Nieuwe Rotterdamsche Courant" inzake de aanstaande gouverneurs-benoeming. Het nummer van 1 Juli van „De Amsterdammer" geeft, in een hoofdartikel „H e t p r o b l e e m v a n P a r a m a r i b o", de meening van P r o f. v a n H a m e l. De schrijver geeft menige interessante beschouwing over de kolonie, maar als leidraad bij de keuze van een gouverneur kunnen die de Regeering niet dienen.

„Het werk, in Suriname te doen, — aldus Prof. v a n H a m e l — zal, dit valt niet te ontkennen, een werk zijn van veel geduld, toewijding en doorzicht. Met tooverslagen of „algemeene denkbeelden" valt daar weinig te bereiken."

Aan geduld, toewijding en doorzicht heeft het den gouverneurs, die b.v. in de laatste dertig jaren het bestuur in handen gehad hebben, zeker niet ontbroken, en toch is de toestand er niet beter op geworden. Verliest men dit niet te zeer uit het oog, wanneer men zijn verwachting bouwt op den te benoemen man?

Naar onze meening leert de ervaring, dat ook de bekwaamste gouverneur niet bij machte is den economischen toestand te verbeteren, zoolang de landbouw blijft kwijnen. Dat met „algemeene denkbeelden" daar weinig te bereiken valt, geven wij den heer v a n H a m e l gaarne toe. Dat hebben wij tallooze malen in de kolommen van het Koloniaal Weekblad betoogd. Die „algemeene denkbeelden" en alle leuzen, die in een verkiezingsstrijd dienst kunnen doen, maar in de kolonie geen zin hebben, late de nieuwe gouverneur gerust in patria achter.

„Wie daar thans als bestuurder heen gezonden wordt, behoort voor een ruim aantal jaren deze taak op zich te nemen; anders blijft het werk toch slechts half".

Deze regels hadden cursief gedrukt moeten zijn. Zij zijn de belangrijkste van het geheele artikel. De gouverneur moet de gevolgen van zijn maatregelen op de plaats zelf zien en niet van over den oceaan.

Onze vaderen zagen dat goed in. De regeeringsreglementen van 1815 en 1828 hielden in dat de gouverneur-generaal gedurende de zes eerste jaren na de aanvaarding van zijn ambt, daarvan geen afstand vermocht te doen of zijn ontslag te nemen, zonder 's Konings uitdrukkelijke toestemming. Zes jaar is als regel nog te kort. Het is onzin dat het klimaat zoo'n enerveerenden invloed heeft. En de ambtenaren dan, en de leiders van particuliere ondernemingen, die er een menschenleeftijd blijven met nu en dan een korte opfrissching in koeler klimaat? En dat niet alleen in Suriname, maar ook in de naburige Britsche kolonie. Waarom zouden juist gouverneurszenuwen van zoo slechte kwaliteit zijn? Raken in Oost-Indië de ambtenaren reeds na een paar jaar uitgeput? En het Europeesche personeel bij den landbouw?

Mauricius was 9 jaar gouverneur-generaal en had geen gemakkelijk bestuur. Crommelin was 11 jaar gouverneur, nadat hij reeds 9 als kommandeur in de kolonie had doorgebracht. Nepveu was van 1757—1768 gouverneur; hij was sedert 1734 in de kolonie geweest. De Friderici bestuurde de kolonie van 1790—1802, na een menschenleeftijd in allerlei betrekkingen in Suriname werkzaam te zijn geweest en vele jaren te hebben deelgenomen aan de guerilla's tegen de Boschnegers. Van Raders was 7 jaar gouverneur van Suriname, na 6 jaar op Curaçao en het bestuur gevoerd te hebben. Van Lansberge was in een moeilijken tijd van 1859—1867 gouverneur van Suriname. Vóór dien 3 jaar gouverneur van Curaçao en nog vroeger consul-generaal in Venezuela. Van Sypesteyn bestuurde de kolonie van 1873—1882 en zou er gaarne nog langer gebleven zijn. Die slechte zenuwen heeft moet niet als gouverneur naar Suriname gaan.

Niet minder verouderd is de meening, dat men in de koloniën intellectueel achteruitgaat. Dat hangt geheel van den persoon af. Die energiek is behoudt ook daar zijn energie. Tallooze voorbeelden bewijzen dat.

„Maar toch schijnt het probleem van Paramaribo — aldus vervolgt Prof. v a n H a m e l — vóór alles een r e g e e r d e r, in den modernen zin van het woord, noodig te hebben. Iemand, die menschen weet te leiden en krachten te wekken en samenwerking te bevorderen. Deze behoeft niet vóór alles zijn eigen deskundige te zijn."

Zeer juist. Zóó is het probleem reeds lang geweest en zulke regeerders, in den modernen zin van het woord, hebben hunne krachten aan de kolonie beproefd, maar zij zijn er helaas te kort geweest en de omstandigheden waren hun ongunstig.

Ons lijkt het probleem van Suriname, dat Nederlandsche kapitalisten, gedachtig aan de reuzenwinsten, die er vroeger behaald zijn, kapitaal in de kolonie steken.

* * *

Ons is toegezonden het jaarverslag 1915 van de Surinaamsche Bank. Als gewoonlijk bevat het belangrijke beschouwingen over den economischen toestand. Onze ruimte gedoogt niet daar veel uit aan te halen, maar het volgende willen wij toch uitknippen:

„De ongunstige factoren, welke in Suriname reeds vóór den oorlog hun invloed deden gelden, kwamen in dezen oorlogstijd natuurlijk nog scherper te voorschijn. Wel is waar bleef de kolonie in geregeld verkeer met het buitenland en konden dus de in- en uitvoer zonder te groote storingen voortgang hebben, maar de ondernemingsgeest en het daarbij behoorende kapitaal bleven achterwege. Zoo gaarne zouden wij willen getuigen van gestadigen vooruitgang, zooals dit een twintigtal jaren geleden van de kolonie kon worden gezegd, maar de gevolgen van den grooten tegenslag, sedert in den landbouw door allerlei ziekteverschijnselen en mislukkingen ondervonden, zijn nog niet geheel geweken"......

„Twee jaar geleden spraken wij in ons verslag van drie lichtpunten, welke waren aan te wijzen. Een daarvan, de hernieuwde aanvatting van de bacovencultuur, is verdwenen. De twee andere destijds genoemde lichtpunten: de zich uitbreidende koffiecultuur, en de zich allengs herstellende cacaocultuur, zijn zich blijven ontwikkelen, zooals wij hieronder nader zullen aangeven. Er zijn verschillende plantages, welke reeds thans zeer loonende producties geven en uitbreiding in die richting is met vrij groote zekerheid te verwachten"......

„Vertrouwd mag daarom worden, dat van Bestuurswege de zuinigheid niet zoo ver worde gedreven, dat ook maatregelen tot verbetering van den landbouw worden nagelaten, omdat die misschien geld zouden kosten. Dergelijke uitgaven behooren in de eerste plaats onder de productieve."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een Javaansche Badplaats. Te Keboemen — alzoo de „V o o r p o s t" — bestaat, onder voorzitterschap van den assistent-resident, de „V e r e e n i g i n g t o t E x p l o i t a t i e d e r w a r m e B r o n n e n t e K r a k a l",

ruim 8 palen van genoemde kotta verwijderd en gelegen in een verrukkelijke vallei van het onderdistrict Sadeng. De geneeskracht van het Krakalwater zou aan het licht gebracht zijn door een hert, dat een zijner gewonde pooten bij instinct in het water hield en genas. De toenmalige resident Burnaby Lautier van Bagelen, maakte reeds in 1888 voor Krakal reclame, met het gevolg, dat vele Europeanen en prijajies, alsmede Chineezen, ziek of niet, er heen gingen. Er waren meer gezonden dan zieken, vooral om er pic-nic te houden te midden der mooie natuur; het baden was bijzaak. Zoo kwamen er steeds meer „badgasten"; menige jonge dame is daar in contact geraakt met den „cavalier seul", vond er haar geluk. Een Duitsche Jood van Djokdja bouwde er een hotel, welk voorbeeld gevolgd werd door den heer Zuiderhoff, die bij zijn overlijden het hotel naliet aan zijn twee mooie Inlandsche pleegdochters. Eenige jaren later verminderde uitermate het bezoek aan Krakal, om de volgende redenen: De medische zending expedieerde er een regiment leprozen heen, zonder maatregelen te nemen tegen mogelijke infectie der badgasten. Dezen sloegen toen op de vlucht, vooral nadat de assistent-resident van Keboemen, die zich geregeld te Krakal bevond, de lepra kreeg. Toen kwam de ellende, ook voor de hotelhouders en kamerverhuurders. Een levenslustige waterstaatsopzichter bracht, om der wille van de centen, des heeren Zuiderhoff's mooie pleegdochters op stok, waardoor dit hotel gesloten werd en het aantal logeergelegenheden verminderde. Krakal raakte in discrediet en sinds geruimen tijd tracht de vereeniging te Keboemen bezoekers te trekken zonder succes.

Neutraal Onderwijs. De sultan van Djokdjakarta heeft, volgens de „Sinar Djawa", wederom ƒ 15000 geschonken aan de „Vereeniging tot bevordering van Neutraal Onderwijs" te Djokdjakarta. Tevoren had hij reeds aan deze vereeniging twee giften, te zamen ad ƒ 30000 gedaan. Doch dit bleek niet voldoende te zijn geweest. Nu hoopt de vereeniging verder van financieele soesah bevrijd te zijn. De sultan zal voor deze schenkingen ontvangen de subsidie ad 2/3 der huurwaarde, welke de regeering zal verleenen, wat een aardige rente van het kapitaal uitmaakt. De Soenan van Solo verkeert in dit opzicht eenigszins in moeilijkheid. Vroeger werd daar opgericht de „Kasatrijan School", speciaal voor de familieleden van den Soenan, die evenwel allen schoolgeld moeten betalen. De Soenan draagt daarentegen alle onkosten van de school. De ontvangen schoolgelden worden gebracht in mindering van de uitgaven. Hoe meer schoolgeld dus betaald wordt, des te minder de uitgaven voor den Soenan zijn. Staatsblad 1914 No. 762, dat een verhooging van de schoolgelden bepaalt, raakte daar door een verzuim eerst dezer dagen bekend. De familie is gaan pruttelen over het hooge schoolgeld, maar betaalt deze minder, dan moet de Soenan meer betalen. En als de familie het verhoogde schoolgeld moet betalen, zal de Soenan waarschijnlijk haar uit eigen beurs moeten bijspringen. Wat zal hij nu doen? zoo vraagt de schrijver.

S. S. Beambten. Zooals men weet — alzoo de „Pembrita Betawi" — is het Inl. personeel bij de S. S., dat in het bezit is van een diploma, wat traktementen en andere wettige voordeelen betreft, gelijkgesteld met het Eur. personeel bij dezen tak van dienst. Toen de gediplomeerden dan, de meesten jongelui van een jaar of iets langer dienst, zonder eenige ondervinding, echte groenen, hun besluit ontvingen, waarbij hun Europeesche traktementen werden toegekend, gingen de anderen, de niet-gediplomeerden, de meesten althans onder hen, aan het mopperen, verklarende, dat het niet rechtvaardig was. Verkeerd ingelicht, hadden ook zij op lotsverbetering gerekend, daar ook zij even hard als de anderen moeten werken; vooral de Inl. machinisten, de Inl. haltechefs, ambtenaren met 15 en meer dienstjaren en volkomen geroutineerd, achten zich gekrenkt, dat jonge broekjes met een dunne laag z.g. „beschaving", alleen omdat zij het een of ander diplomatje hebben, thans boven hen komen te staan.

Onpraktisch. Van uit Japara wordt in hetzelfde blad gevraagd, hoe 't toch gaan moet met den djaksa, die de Regeering uit Buitenzorg daarheen gezonden heeft, een echte Soendanees, die geen woord Javaansch spreekt of verstaat. Een tijdroovende, omslachtige behandeling zal bij een landraadzitting hiervan het gevolg zijn. De voorzitter doet in 't Hollandsch de vragen aan den djaksa; deze brengt de vragen in 't Maleisch over aan één der leden en deze vraagt in 't Javaansch de gestelde vragen aan beklaagde en getuigen. De antwoorden worden in dezelfde langwijlige doch omgekeerde richting ter kennisse van den voorzitter gebracht.

Burgemeesterschap. De „Pemitran" vindt het onbillijk, dat Inlanders uitgesloten worden van het burgemeestersambt. In theorie is een regent, die het groot ambtenaarsexamen niet heeft afgelegd, minder bekwaam dan een assistent-resident, maar in de praktijk toont eerstgenoemde dikwijls veel beter geschikt te zijn dan laatstgenoemde en daarom, zoo vraagt de schrijver, wie beter geschikt is voor burgemeester, een assistent-resident of een regent, die wèl het groot-ambtenaars-examen heeft afgelegd?

Waarom? In hetzelfde blad wordt in een artikel geklaagd over het feit, dat Inl. ambtenaren, die de op de opleidingscholen aangeleerde Eur. gewoonten, kleeding, enz., in den dienst willen behouden, niet vriendelijk worden aangekeken. Met bijna alle ambtenaren, die zich aan het hoofd van Inl. vereenigingen gesteld hebben, gaat 't niet goed. Zij maken geen promotie, terwijl de vijanden van deze vereenigingen en van de Jong Inl. beweging, die in de ranglijst onderaan staan, buitengewoon bevorderd worden. Waarom zijn zoo weinig Inl. ambtenaren op de Inl. bladen geabonneerd, terwijl zij toch weten, dat zij door lectuur hunne verstandelijke en geestelijke ontwikkeling bevorderen? Omdat zij vreezen voor een dagblad-correspondent aangezien te worden, wat hen in ongenade bij de chefs doet vallen! Zoo besluit schrijver.

De redactie der „Pemitran" verklaart 't eens te zijn met een voorstel van den nieuwen hoofdredacteur van het „Bat. Nieuwsblad" om de vernederende uitdrukking „Inlandsch" uit de titels Inl. arts, officier enz. weg te laten en te doen vervangen door het woord adjunkt. Het woord Inlandsch is als 't ware een aanduiding van minderwaardigheid van het Javaansche ras.

In de „Sinar Djawa" heeft een Katholiek Javaan zich in scherpe bewoordingen beklaagd over een correspondent van de „Locomotief", die geschreven heeft over „slaperige Inlanders, die gebruikt worden voor wissel- en signaalwachter". Zeker zijn het maar gewone, onontwikkelde menschen, maar wanneer zal dat schelden door schreeuwerige journalisten ophouden? O, Inlanders, roept hij uit, kiest toch rechtschapen menschen tot uwe leiders. Goenawan, de leider der S. I., is nu het slachtoffer geworden van de Ind. en Eur. pers. Hij wordt van diefstal en bedrog beschuldigd. 't Is een schande voor uwe S. I. en voor uwen godsdienst. En toch trekt de S. I. er zich niets van aan. 't Is uw Tjipto, die de zaak aan het licht heeft gebracht!

Een zekere directeur van onderwijs heeft eens gezegd, dat hij 't niet noodig vond, zich druk te maken over het onderwijs der Chineezen, omdat zij er zelf niet om vroegen. Nu is 't anders geworden. Zij, de Chineezen, hebben zich flink geroerd. De Inl. moesten ook om meer onderwijs vragen. Der regeering zal dit niet onwelgevallig zijn, vooral als de Inl. zelf de handen uitsteken en het volk overtuigen van de noodzakelijkheid van goed onderwijs. Waarom zou men niet aan de Regeering durven vragen, terwijl men wel tot het Opperwezen durft te bidden?

Woeker. In de „Djawa Tengah" komt een klacht voor over de vele Chineezen, die in de dessas rondtrekken om lijnwaden te verkoopen (op crediet) en geld uit te zetten. Kan het bestuur dit niet tegengaan? zoo vraagt de schrijver. Voor een baadje van een waarde van ƒ 0.30, wordt elken dag, een maand lang, 3 centen betaald en voor ƒ 1, die 's ochtends uitgeleend wordt, moet des middags ƒ 1.25 teruggegeven worden. Dit is dus resp. een rente van 400 pCt. per maand en 25 pCt. per dag! Bij de Gouvernementskredietinstellingen kan de Inlander ook wel terecht, maar er zijn teveel formaliteiten aan verbonden en hij moet te lang wachten, minstens een week, eer hij geholpen wordt.

De redactie acht 't niet noodig, dat het Bestuur zich met die vrijwillig gesloten overeenkomsten bemoeit. De Inl. moeten dan maar niet zoo dom zijn. 't Is nu eenmaal 's werelds loop, dat de domme door den slimme wordt verslonden.

Vertrouwen. De „Medan Boediman" (een weekblad, dat in Dokdja verschijnt en tevens orgaan is van Boedi Oetomo) beschouwt in een hoofdartikel „het vertrouwen in de Regeering onder het microscoop" en zegt, als resultaat daarvan, dat het aanmerkelijk verminderd is, tengevolge van de vrijspraak van den redacteur van het „Ind. Militair Tijdschrift" en ook doordat de landraad-voorzitter van Toeban niet werd vervolgd. 't Is jammer, dat Indië geen parlement bezit, waar de Inlanders over deze zaken kunnen spreken, opdat meer vertrouwen in de Regeering kan worden gesteld. Gelukkig, dat er nog Kamerleden zijn, die wel aan de nooden van den Inlander denken. Volgt een uitvoerige aanhaling van hetgeen de heer Mendels alzoo gesproken heeft.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Landerijen-kwestie. Het districtsgerecht te Soerabaja heeft bij vonnis de gerechtelijke verkoop bevolen van de inboedels van 22 opgezetenen van het land Ketabang, die hunne belasting niet wilden betalen. Daar hiertegen wellicht verzet te verwachten was, werd bij de tenuitvoerlegging van het vonnis de politie gewaarschuwd, die de noodige maatregelen trof. De verkoop ging evenwel niet door, daar de opgezetenen in hooger beroep gingen, in de hoop een ander vonnis uit te lokken.

In de kampong Kalibagor (Soerabaja) wilde de bevolking het kamponghoofd te lijf gaan om een landerijenkwestie. Overigens is 't in deze buurt rustig gebleven. De assistent-wedono van de Kotta heeft, krachtens vonnis van den Raad, kaboepaten (regentschapsgerecht) beslag gelegd op eenige huizen en roerende goederen in genoemde kampong. De „Pewarta-Soerabaja" verhaalt verder van het afbreken van 4 Inl. woonhuizen, krachtens rechtelijk vonnis tot ontruiming van een perceel te Semarang, alles met behulp van de sterke macht, terwijl ook militairen bij de hand waren. „Is dat kracht of vrees, mijne heeren?" vraagt de redactie in 't Hollandsch, en vervolgt: Opnieuw een bewijs van de macht van het kapitaal tegenover den dommen Inlander, die niet in staat is een advocaat te betalen.

Natuurlijk geven de weggejaagden (aan ieder hunner werd voor de kosten van verhuizing enz., een schadevergoeding van ƒ 100 toegekend) de schuld hiervan aan de Regeering, die voor hen geen kampong in gereedheid heeft

willen houden, waar zij voortaan konden wonen. Neen, de arme wordt niet door de wet beschermd, wel de kapitalist. Schande ook over den advocaat, die zich met deze zaak heeft willen inlaten. Toch wordt de verontwaardiging over het „hier in 't geheel niet aanwezige rechtvaardig- en billijkheidsgevoel" gevolgd door de mededeeling, dat ook rechtsbijstand de Inlanders hier niet geholpen zou hebben, omdat...... de (Chineesche) eigenaresse in haar recht was. In een ingezonden stuk van de „D j a w a T e n g a h" wordt op deze tegenstrijdigheid gewezen. Men is te zeer ingenomen met de sociaal-democraten, die zich met deze zaak bemoeid hebben, en daardoor onbillijk in zijn oordeel. „Steeds te velde te trekken tegen de kapitalisten, zonder naar het recht om te zien, is voor een goed sociaal-democraat niet waardig." En wat deze zaak betreft, de gemeente Semarang heeft op het omliggende heuvelterrein genoeg grond voor den kleinen man beschikbaar gesteld. De menschen waren dom genoeg om naar de inblazingen van anderen te luisteren in plaats van de *f* 100 te accepteeren, die hun was aangeboden. In een ander nummer geeft de redactie eenige opheldering van hare bedoeling. Met de „macht van het kapitaal", bedoelt zij de macht van het Gouvernement, want het kapitalisme is de vader van het Gouvernement, dat niet zonder het kapitalisme kan bestaan. En wat die aangeboden gronden op het heuvelterrein betreft, de kleine man, hoe arm ook, zal er niet naar toe gaan, omdat zij te ver van hun werk gelegen zijn.

S. I. Hetzelfde blad deelt mede, dat het opstootje te Semarang veroorzaakt werd door 8 S. Imers, die den geoccupeerden grond na het verstrijken van het huurcontrakt niet wilden verlaten. De „T j h o e n T j i o e" zegt, dat het zoo jammer is, dat de goede bedoelingen van de S. I. door een deel van hare leden en ook van hare leiders niet ten uitvoer worden gebracht. Gelukkig, dat het overgroote deel van de leiders wel zijne plichten kent, zooals de plaatselijke voorzitter, die met de politie samen de toegeschoten ruim 200 leden wel tot bedaren wist te brengen.

De S. I. te Lasem gaat buitensporig te werk. Een Chinees, die niet van zijn fiets afging, toen een Javaansche bruiloftsfeest passeerde, werd afgeranseld. Fietsende Javanen gaan niet op zij voor een Chineeschen lijkstoet; zij houden het midden van den weg. De S. Imers van Rembang zijn dom en daarom gemakkelijk door Arabieren op te stoken om relletjes te maken. De Resident heeft 't noodig geacht de afdeelingshoofden aan te raden, om tegenover deze lieden met geduld te werk te gaan. (Djawa-Tengah).

De „P e w a r t a S o e r a b a j a" deelt mede, dat de S. I. voornemens was een onderzoek te houden naar de oorzaak van de staking van de stokers en poetsers bij de N. I. S. (Ned. Ind. Spoorweg-Mij.) te Soerabaja, waaraan door de politie een eind werd gemaakt. De redactie vindt 't vreemd, dat de S. I. zich met zaken bemoeit, die buiten hare bevoegdheid liggen. Laatst vergaderde zij in een bioscooploods, zonder vergunning van de politie. Meer dan 1000 personen waren daarbij tegenwoordig. De politie dreef hen uiteen.

Pestbestrijding. In de „T j a h a j a T i m o r" wordt beschreven het bezoek, dat de kroonprins van Djokdja aan Malang gebracht heeft, teneinde een studie te maken van de pestbestrijding aldaar. Op den avond vóór zijn vertrek, gaf hij aan den voorzitter van de S. I. zijn verwondering te kennen, dat hij nergens rijstpotten gezien had. In één huis had hij zelfs geen voorraad levensmiddelen aangetroffen; slechts een weinig d j a g o e n g bij een dessahoofd.

Genoemde voorzitter antwoordde, dat dit een gevolg was van den zwaren druk, die op de bevolking rustte, tengevolge van de maatregelen voor de woningverbetering. Wel is waar kreeg zij daarvoor rentelooze voorschotten, maar met de terugvordering ging men streng tewerk. De kroonprins verklaarde, dat dit eigenlijk de reden was van zijn komst, om zich met eigen oogen te overtuigen of de klachten van z ij n r a s g e n o o t e n in de pers gegrond waren. Zeker, de huizen moeten rattenvrij gemaakt worden, maar „eindeloos" was zijn verwondering en zijn verdriet, dat hij nergens in de huizen rijstpotten had gezien. In Djokdja zou men met meer beleid en met geld uit de kas van den Sultan tewerk gegaan zijn, om de bevolking geen overlast te bezorgen. De voorzitter van de S. I. deelde verder mede, dat de kroonprins hem, niettegenstaande zijn hooge positie, in 't hoog Javaansch (Kromo) aansprak. Hij was daarover zóó verheugd, dat hij gedurende één etmaal niet heeft kunnen eten, drinken noch slapen. 't Was of hij een stuk goud had gekregen, zoo groot als een karbouw.

Van Vreemde Koloniën.

De bezetting van Kameroen door de Franschen.

In een aan de Kamer van afgevaardigden ingediend rapport geeft R. Péret eenige, tot nu toe niet zoo bekende, bijzonderheden over de betstuursregeling van Kameroen door de Franschen. Daar de nieuwe regeling op 1 Juli zou ingaan, heeft zij nog 't aantrekkelijke der groote actualiteit.

Kameroen wordt in twee afdeelingen verdeeld: Oud- en Nieuw Kameroen. De laatste bestaat uit de gedeelten die sedert November 1911 van Midden-Afrika bij Kameroen werden gebracht.

Oud-Kameroen wordt bestuurd door een generaal-commissaris van de republiek. Generaal Aymerich is hiervoor aangewezen. Hij wordt terzijde gestaan door 2 administrateurs, de een chef van 't kabinet, de ander chef van de inlandsche zaken, een onder-intendant is hoofd van financiën en de iutendance.

Voor de onderverdeeling worden de kringen behouden, die de Duitsche bestuurders hadden ingevoerd, en welke onder officieren en onderofficieren als gezaghebber staan.

In de technische diensten wordt op de volgende wijze voorzien:

Financiën worden beheerd door een betaalmeester uit Dahomey gedetacheerd.

Posterijen en telegrafie komen onder een ontvanger en Europeesch personeel, geholpen door inlanders uit West-Afrika.

Voor openbare werken treedt een ambtenaar met 2 opzichters op.

De douanen worden aan een ontvanger met 4 agenten toevertrouwd, zoo noodig geholpen door inlandsch personeel.

De dienst der spoorwegen komt onder een hoofdofficier van de genie met 2 officieren voor de leiding der werken, 2 officieren voor het beheer en eenige onderofficieren.

Een marinedienst zal de gemeenschap over zee tusschen Duala en de havens Kribi en Campo verzekeren en ook de regeling op zich nemen voor de gemeenschap over de rivier tusschen Duala en Swelleba. Voor dezen dienst zijn thans beschikbaar: 50 officieren, 4 Europ. machinisten, 8 technische Europ. werkkrachten, benevens inlandsch personeel.

't Bezettingskorps bestaat uit afdeelingen, wier sterkte niet wordt opgegeven; maar die uit verschillende deelen van Fransch Afrika zijn bijeengebracht, hoogstens de helft wordt uit inlandsche recruten gevormd.

Het gebied van Nieuw Kameroen is weer verbonden aan dat van Fr. Midden Afrika, waartoe het vóór 4 November 1911 behoorde. Het komt dus onder het rechtstreeksche bestuur van den Gouverneur-Generaal Merlin. De indeeling is zooals voor de overige gedeelten van deze kolonie.

Japan meester in de Stille Oceaan.

't Handelsblad van 27 Juni (Av.bl.) bevat een correspondentie uit San Francisco, die den weerklank geeft van de droevenis der Amerikanen over het verkoopen van 2 mailbooten van de International Mercantile Marine Trust aan de Toyo Kisen Kaisha Co. van Japan. Hierdoor is voor tien millioen gulden niet alleen het bezit verkregen van de „Korea" en de „Siberia", maar tevens het monopolie voor den maildienst op de Pacific. De schrijver is niet onkundig van hetgeen de Java Pacificlijn en de Holland-Amerikalijn doen, hij prijst dit zelfs in hooge mate, maar vergeleken bij 't aantal schepen, die van Jap. havens den dienst op de Stille Zuidzee onderhouden, is het Nederl. aandeel niet meer dan een druppel in den emmer. Vooralsnog! er kan meer uit groeien!

In Amerika wordt het succes van de Japanners toegeschreven aan de t. d. verkeerde handelspolitiek van de Amer. regeering. Aan een hoofdartikel van een te San Francisco verschijnend blad ontleent de correspondent o. m. het volgende:

„De wetten en de politiek van het rijk van den Mikado veroorloven deze schepen te varen van San Francisco naar den Orient op een wijze, dat zij winst kunnen maken. Zij veroorloven den Japansche maatschappijen zich uit te breiden en machtiger te worden.

„De wetten en de politiek van de Wilson-administratie veroorloven dezen schepen n i e t de vaart tusschen den Orient en San Francisco zoodanig te onderhouden, dat het mogelijk is winst te maken en in plaats van een Amer. maatschappij te veroorloven zich uit te breiden en machtiger te worden, drijven zij deze maatschappij uit haar zaken en zijn de directe aanleiding, dat de Amer. vlag van de Pacific moet verdwijnen."

Mexiko-Amerika.

Tegen onze verwachting in is 't vrede gebleven. Gelukkig. Wilson heeft, met zijn verkiezingen in zicht, de vredespartij weten te believen, zonder de hoop aan de oorlogspartij te ontnemen. Carranza heeft de krijgsgevangen Amerikanen losgelaten, maar 't optreden van Amerika niet goedgekeurd. Beiderzijds worden de strijdkrachten versterkt. De economische reden tot verbittering is niet weggenomen. Wij kunnen nog niet gelooven, dat 't uitstel afstel zal blijken te zijn.

Oost-Afrika.

't Duitsche gebied in O. Afr. wordt sterk ingekrompen. De operatiën hebben van 5 richtingen uit plaats. In Usambara en de Kilimandscharobaan treedt generaal Smuts op, bij Kondoa-Irangi generaal van Deventer, in 't Z.-O. staan de Portugeezen, in 't Z.W. weer een Boeren-Britsche macht onder luitenant-kolonel Northey en in 't Z.W. de Belgen.

De eerstvermelde colonne rukte over Mombo tot Makuyuni op, dat 12 Juni al werd bezet. Die plaats ligt op 114 KM. van de Tanga-Moschibaan, waarvan 237 KM. in Engelsche handen waren. De bezetting van Oost Usambaras kan als volbracht worden aangenomen.

Van Deventer halfweg tot staan gekomen, heeft, na te Kondoa Irangi voorraden en munitie opgehoopt en verschillende aanvallen van de D. afgewezen te hebben, op 26 Juni zwaar artillerievuur geopend als inzet tot vernieuwd offensief. Volgens Reuter is hij hierin geslaagd en zou hij de D. met zware verliezen, aan dooden en gevangenen, teruggedreven hebben.

De Portugeezen mochten nog niet veel vooruitgang melden. De Z.W. colonne bezette station Bismarckburg aan 't Z.einde van de Tanganjika. De Belgen bereikten den 8sten Mei de hoofdplaats van Ruanda, later die van Urundi.

Den 1sten Juli seinde Reuter het verlies van Ubena voor de D., deze plaats ligt ten O. van de Livingstonebergen.

Verwacht werd, dat de D. bevelhebber 't nu noodig zal achten naar zijn laatste terugplaats terug te trekken, waar de uit verschillende richtingen oprukkende colonnes elkander de hand zouden reiken.

Naar 't ons wil voorkomen, is dit oogenblik nog niet zóó nabij. Ruim geschat is 1/8 van 't D. gebied in handen der gezamenlijke aanvallende colonnes. De houding der D. in de andere koloniën voedt de verwachting niet, dat zij zich in Oost Afrika spoedig als gevangen zullen beschouwen. Zij ondervinden groote moeilijkheden voor de aanvulling van alle noodige voorraden, maar zij zullen tot 't uiterste woekeren met hetgeen zij hebben, partij trekkende van de hulp die terrein en natuur bieden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Dietsche Stemmen.

De Maart-April-afl. van het nieuwe maandschrift „Dietsch Stemmen, Tijdschrift voor Nederl. Stambelangen", bevat eene beschouwing van Jhr. D. C. G. Sandberg over de Nederlandsche koloniale politiek.

Met een enkel woord is de inhoud van dit geschrift weer te geven. Schr. verklaart zich een warm voorstander der particuliere industrie in Indië, daarentegen een vijand van uitbreiding der staatsbemoeienis in deze en een nog grooter vijand van de Indische bureaucratie ,,die geen ontwikkeling van de vrije ondernemingsgeest in h a a r gebied duldt."

Over de Minahassa.

De laatste Nrs. van ,,Aarde en haar Volken"bevatten eene beschrijving van de Minahassa en het leven der bevolking in die landstreek. De schrijver, H. Hamerster, geeft er aardige foto's van landschaps- en dorpsgezichten bij, alsmede van tafereelen uit het huiselijk leven.

Weven op Tanimber.

In het Juli-no. der Annalen van het Missiehuis te Tilburg geeft Pr. Ed. Cappers eenige bijzonderheden (met ill.) over de techniek van het weven der vrouwen van de Tanimber-eilanden. De kleederdracht der Tanimbereezen bestaat slechts uit een 4à 5 M. langen en plm. 1 dM. breeden schaamgordel (die eenige malen om het lichaam wordt gewikkeld) en een hoofddoek; voor de vrouwen uit een rok en een slendang (of sjaal), die ze om den hals of over de borst dragen. Die kleeren nu vervaardigt de vrouw geheel en al en ook voor de grondstoffen zorgt zij (planten der katoenstruik, enz.). Schr. roemt de groote arbeidzaamheid der vrouwen, die schril afsteekt bij de luiheid der mannen.

Mededeelingen over Timor.

In de Mei-afl. van de ,,Stemmen voor Waarheid en Vrede" schreef Ds. W. Back een belangrijk artikel ,,Enkele mededeelingen over Timor en ons werk aldaar." Schr. schetst de levenswijze van den heidenschen Timorees, vertelt van zijn bijgeloovige gebruiken enz. Na een beschrijving van uiterlijk, kleeding enz. slaakt hij de verzuchting ,,Ziedaar de Timorees. Alles even vuil en vies, want — schrik niet — de Timorees wascht zich nooit, maar maakt zich rein door zijn huid in te smeren met klapperolie. Ook zegt men, dat hij den sarong nooit afdoet, en deze van ouderdom moet afvallen. Tusschen een dozijn Timoreezen is het eenvoudig niet om uit te houden, maar men went er aan".

Tijdschrift voor Nijverheid en Landb. in Ned.-Indië.

De April-afl. opent met het portret van den heer L. J. Lambach, waarbij een typische levensbeschrijving van deze in de Indische handelswereld zoo geziene figuur. Een en ander naar aanleiding van zijn vertrek naar Nederland.

Een volgend artikel bevat een protest van Mr. S. J. Hirsch, voorzitter van het Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten, naar aanleiding van een in de vorige afl. opgenomen redactioneel stuk: ,,Is onze vaderlandsche Regeering wel op den goeden weg met hare nieuwe belasting van de Suikerondernemingen?" De redactie beantwoordt dit protest in vrij scherpe bewoordingen. Dit is alles, wat dezerzijds — met het oog op onze plaatsruimte, — van deze merkwaardige polemiek kan worden gezegd.

Eene beschouwing ,,Voorteekenen" waarschuwt tegen Engeland's ,,wereldheerschappij". Dat Engeland in deze richting werkende en reeds een goed stuk op weg is, dat voelen ook de neutralen aan den lijve. Het is voor Engeland — zegt schr. — wel wenschelijk, om samen met zijne Geallieerden den oorlog te winnen, maar het is niet absoluut noodig voor dát land, het is zelfs nagenoeg onverschillig voor Engeland of het militairement wint of verliest. Men houde duidelijk voor oogen: ,,industrieel blijft Engeland boven de Centralen en zijn eigen geallieerden aan den winnenden kant, heeft enkel den buit te deelen met de Vereenigde Staten."

,,Nog worden geallieerden en neutralen gebruikt voor het groote egoistische doel, om echter later te worden weggeworpen in den vorm van niets te zeggen hebbende dominia, die uitgerust met een schijnbare zelfstandigheid, voor geval van nood, goed onder controle worden gehouden". Engeland streeft naar handelsheerschappij ten koste van alles en van allen en zal — beweert schr. nog — ,,zijn doel niet eerder hebben bereikt dan wanneer bijv. ook Nederlandsch-Indië niets is dan een Commonwealth te zijner beschikking."

Overigens bevat deze afl. een leerzaam opstel over de machinale bereiding van cassave-producten in Ned.-Indië. De cassave is een knolgewas, waarvan de aanplant op groote schaal door de Inlandsche bevolking geschiedt. Behalve als voedingsmiddel voor de bevolking, zijn de cassave-wortels in Oost-Indië wel in hoofdzaak bestemd voor de bereiding van Tapiocameel, dat in groote hoeveelheden wordt uitgevoerd, hoofdzakelijk naar Engeland en Amerika. Een groot aaantal grootere en kleinere fabrieken houdt zich op Java bezig met de bereiding van cassavemeel, terwijl ook de bevolking belangrijke hoeveelheden produceert. —

De Nederlandsche Overzeetrust Maatschappij. Een bespreking van hare totstandkoming enz. (ontleend aan ,,Onze Eeuw"). —

De wetenschappelijke voorlichting der theecultuur in 1915. (Bijzonderheden over den arbeid van het Theeproefstation te Buitenzorg).

Agrarisch reglement voor Sumatra's Westkust.

Ter Landsdrukkerij te Batavia is verschenen het in Staatsblad No. 98 (1915) afgekondigde Agrarisch Reglement voor de Residentie Sumatra's Westkust, vastgesteld bij de ordonnantie van 15 Januari 1915.

De aandacht op deze publicatie wordt gevestigd, omdat de eigenlijke tekst dier ordonnantie wordt gevolgd door een zeer uitvoerige en zeer belangrijke er op betrekking hebbende Toelichting; benevens een Nota, gedagteekend Weltevreden 29 Maart 1912 over ,,Het recht van den Staat op den grond in de rechtstreeks bestuurde Buitenbezittingen van Nederlandsch-Indië".

Verslag Nederl. Handel-Maatschappij.

In het dezer dagen verschenen verslag over 1915 der Nederlandsche Handelmaatschappij is opgenomen een beknopt economisch overzicht van Ned.Oost-Indië (zoomede een nog korter van de Straits Settlements, Burma en China). Hoewel het overzicht aanvangt met de mededeeling, dat de wereldstrijd zijn stempel bleef drukken ook op het economische leven in Ned.-Indië, heeft de oorlog niet de nadeelige gevolgen gehad, waarvoor in het laatst van 1914 werd gevreesd. Alles wel beschouwd — zegt het verslag — ,,is 1915 over het algemeen geen onvoorspoedig jaar voor Nederlandsch-Indië geweest". Of echter de zinsnede ,,dat juist tengevolge van de abnormale toestanden groote prijsstijgingen ontstonden, waardoor dikwijls buitengewone winsten konden worden gemaakt" (blz. 9) ook van toepassing op de Inlandsche bevolking is, mag worden betwijfeld, waar op dezelfde blz. wordt gesproken van ,,minder draagkracht der bevolking".

Korte Berichten.

In No. 17 der zgn. ,,Korte Berichten" het eerste gedeelte eener beschouwing over de rottancultuur in de Buitenbezittingen. Gewestelijke overzichten. In dit 1e ged. een overzicht dier cultuur in Atjeh en Onderhoorigheden. — Verder een overzicht van den productenhandel op Java gedurende het eerste kwartaal 1916.

No. 18 geeft o. m. de Inleiding eener beschrijving van het scheepvaartverkeer in Ned.-Indië. — Vergelijkende gegevens over den handel tusschen Nederland en Ned.-Indië gedurende de jaren 1913, 1914 en 1915. — Verder het vervolg van Java's productenhandel over het 1ste kwartaal 1916.

De Indische Gids.

In het Juli-Nr. vervolgt Dr. H. F. C. ten Kate zijn breed opgezette studie over psychologie en ethnologie in de koloniale politiek. Schr. geeft thans tal van voorbeelden ,,uit het zonden- en foutenregister der overheerschers en opvoeders", bespreekt de Christelijke Zending, de taal- en godsdienst-quaestie bij het Inlandsch onderwijs; het associatiedenkbeeld en vermeldt ten slotte de middelen tot verbetering der inboorlingenpolitiek. Ofschoon Dr. ten Kate ook de toestanden bij andere koloniale mogendheden schetst, vormt Ned. Oost-Indië toch de hoofdschotel.

De heer J. F. H. A. Later besluit zijn deskundige beschouwing over de Inlandsche beweging (in het bijzonder op Java).

Over de particuliere hoofden op de landerijen bewesten de Tjimanoek op Java, artikel de heer W. E. Rappard (wiens opstel in een volgend Nr. zal worden voortgezet).

De rubriek Varia bevat o. m.: Zijn de Samins (godsdienstige secte in Midden-Java) gevaarlijk? — Wenschelijkheid eener maandelijksche Ned.-Indische bibliographie (ontleend aan het Koloniaal Weekblad).

De rubriek Wetenschap en Industrie: Internationaal theecongres in Ned.-Indië. — De draadlooze verbinding met Indië. — Verslag omtrent handel, nijverheid en landbouw van Ned.-Indië gedurende 1915.

Overigens de gewone rubrieken: Maandelijksche revue van brochures enz. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 26: Landelijke gezondheidsleer in de tropen, door N. H. Swellengrebel. — Landbouw in Suriname, door J. Sibinga Mulder. — Economisch overzicht van Ned.-Indië enz. — Verslag omtrent handel enz. van Ned. Indië in 1915 (vervolg). — Cocos nucifera, door Dr. F. W. T. Hunger, besproken door Dr. A. W. Nanninga. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswegen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

* * *

Ten slotte enkele titels.

Installaties voor kunstmatigen regen en hare voordeelen, door M. W. Etty. (Archief Suikerindustrie N.-I. 1916, bl. 560).

Meterologische waarnemingen verricht te Pekalongan in het jaar 1915, door T. van der Linden. (Tijdschr. als voren, 1916, bl. 287).

De nieuwe pharmacopee en de Indische apotheek, door J. J. Hansma. (Pharmaceutisch Weekbl. 1916, 645.)

Hoe een tuchtzaak in een der Inlandsche gemeenten werd behandeld, door A. Bliek. (Orgaan Ned. Zendingsvereen. Juli 1916). — Enkele indrukken, ontvangen gedurende mijn verblijf op West-Java, door H. van der Klift (Id.)

* * *

Personalia.

De heer Dr. L. P. de Bussy, Directeur van het Deli Proefstation te Medan, is met ingang van 1 Mei 1917 benoemd tot directeur van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Naar de „Sum. Post" bericht, is Dr. Broersma te Medan aangekomen, o. m. om gegevens te verzamelen over de Oostkust, teneinde daarover een boek te kunnen schrijven in denzelfden geest als zijne studiën over Besoeki en de Lampongsche districten.

In andere Ind. bladen lezen we, dat ook een ambtenaar van het Encyclopaedisch bureau met hetzelfde doel zijn schreden naar Medan heeft gericht.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal Heulstraat 17, den Haag, zijn o.a. ter lezing gelegd:

1. Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, uitgegeven door het Kon. Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, deel 72, 1e en 2e aflevering.
2. Mededeelingen van het Bezoekisch Proefstation, No. 21. Rapport Rubber-Studiereis G. G. Schrieke.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Adjunct-landmeters voor het kadaster in Ned.-Indië.

Ter plaatsing als adjunct-landmeter bij het kadaster in Nederlandsch-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden jongelieden, die den leeftijd van 18 jaar zijn ingetreden en den vollen ouderdom van 24 jaar nog niet hebben bereikt, en die voldaan hebben aan het eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen leergang, indien daarbij in de afdeeling wis- en werktuigkunde niet minder dan het cijfer 6 (voldoende) is behaald.

Aan de betrekking van adjunct-landmeter bij voornoemden tak van dienst is verbonden eene bezoldiging van *f* 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands.

Aan de betrekking van landmeter bij gemelden tak van dienst, waartoe men na aflegging van een examen bevorderd kan worden, is verbonden eene aanvangsbezoldiging van *f* 300 (driehonderd gulden) 's maands, elk.

Aan de uitzending ter plaatsing als adjunct-landmeter bij het kadaster is verbonden:

a. overtocht als passagier der 2de klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van *f* 600 (zeshonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 100 (eenhonderd gulden) 's maands, ingaande met den dág van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot dien, waarop in Indië de dienstbezoldiging ingaat.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij verzegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot Afdeeling D (Personeel) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld de plaats en de datum van geboorte van den gegadigde.

Door vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederl. Staatscourant van 8 Juni 1916 no. 134.)

Uitzending adjunct-gouvernements-accountant Ned.-Indië.

Gegadigden worden opgeroepen voor de betrekking van adjunct-gouvernements-accountant in Nederlandsch-Indië.

In aanmerking komen zij, die den leeftijd van 23 jaar nog niet hebben overschreden, in het bezit zijn van een diploma hoogere burgerschool vijfjarigen cursus en van een diploma boekhouden en tevens practische ervaring in het boekhouden hebben opgedaan.

De bezoldiging bedraagt *f* 250 's maands met een tweejaarlijksche verhooging van *f* 50 en twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100, alzoo een maximum van *f* 500 's maands.

Zij, die voor deze betrekking in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, onder opgave van vroegeren en tegenwoordigen werkkring en van hun geboortedatum, bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën en daarbij over te leggen afschriften van diploma's en bewijs of bewijzen van practische ervaring.

In het adres moet worden vermeld of de gegadigde gehuwd is, c. q. het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad *f* 1000 (een duizend gulden);

b. overtocht als gouvernementspassagier der 2de klasse, casu quo ook voor het wettig gezin, dan wel der 1ste klasse indien de te benoemen persoon in het bezit is van een diploma middelbaar onderwijs;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag, waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

d. indien de uit te zenden ambtenaar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz. staat de uit te zenden ambtenaar gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad, en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Nederlandsche Staatscourant van
23 Juni 1916 no. 146).

Uitzending naar Nederlandsch-Indië van een vast-werkman-machinesteller voor het Marine-etablissement te Soerabaja.

Ten behoeve van het Marine-etblissement te Soerabaja is de uitzending noodig van één machinesteller.

Hij mag niet jonger dan 22 en niet ouder dan 30 jaar zijn.

De vaste werklieden bij het Marine-etablissement, waartoe de uit te zenden persoon zal behooren, zijn niet uitsluitend werkman noch toezichthouder, maar hunne werkzaamheden dragen het kenmerk van medewerkend toezicht.

De uit te zenden persoon moet lichamelijk geschikt zijn voor den Indischen dienst, hetgeen moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

Hij is gehouden zich te verbinden voor den tijd van drie jaren, in te gaan met den dag van ontscheping te Batavia.

Na verstrijking van het driejarig verband kan hij zich opnieuw voor gelijken termijn verbinden, mits zijne diensten van dien aard zijn geweest, dat de Regeering op zijn behoud prijsstelt. Bij mogelijke benoeming in vasten dienst, waarop echter geen vast uitzicht kan worden gegeven, wordt hij burgerlijk ambtenaar, in welk geval op hem van toepassing zijn de bepalingen omtrent de burgerlijke pensioenen, de verloven, het weduwen- en wezenfonds van burgerlijke amtenaren in Nederlandsch-Indië, enz.

De bezoldiging van den uit te zenden persoon zal bedragen *f* 175 (honderd vijf en zeventig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en eindigende met den dag volgende op dien van afloop van het verband, welke bezoldiging bij gebleken geschiktheid en ijverige plichtsbetrachting (ter beoordeeling van den commandant der zeemacht in Nederlandsch-Indië) kan klimmen tot *f* 200 (twee honderd gulden) 's maands. te bereiken door twee jaarlijksche verhoogingen van *f* 12.50 (twaalf gulden vijftig cents) 's maands.

Bij vernieuwing van het verband kan de bezoldiging op gelijke wijze worden verhoogd tot *f* 225 (tweehonderd vijf en twintig gulden) 'smaands, terwijl bij eene tweede vernieuwing van het verband de bezoldiging op gelijke wijze kan klimmen tot ten hoogste *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands.

Bij buitengewone geschiktheid en uitmuntende plichtsbetrachting kunnen, na verkregen machtiging van den Gouverneur-Generaal, door den commandant der zeemacht regelmatige bezoldigingsverhoogingen worden toegekend vóór het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn.

De vaste werkman zal na zes jaren tot tevredenheid van den directeur van het Marine-etablissement te hebben gewerkt, bij niet verlenging van de overeenkomst eene tegemoetkoming van *f* 1600 (een duizend zeshonderd gulden) ontvangen; na negen jaren dienst wordt eene tegemoetkomingvan *f* 3000 (drie duizend gulden) uitgekeerd; bij verlenging van de overeenkomst na 9 jaar wordt aan den werkman de keuze gelaten tusschen dadelijke uitkeering van het bedrag en latere uitkeering daarvan, vermeerderd met de gekweekte rente, berekend tegen 4 ten honderd rente op rente. De uitkeering van de tegemoetkoming heeft niet plaats, wanneer de werkman tusschentijds in vasten dienst wordt aangenomen, daar alsdan de reeds in 's lands dienst doorgebrachte tijd wordt medegeteld voor de berekening van het pensioen. Mocht de uitkeering reeds hebben plaats gehad, dan kan alleen opneming in vasten dienst plaats hebben, wanneer de werkman zich verbindt het genotene terug te storten.

Aan de uitzending naar Nederlandsch-Indië is verbonden:

1e. vrije overtocht met gezin naar Indië als landsreiziger der tweede klasse;

2e. gelijke overtocht na beëindiging van de overeenkomst, doch niet langer dan gedurende één jaar nadat het verband is afgeloopen;

3e. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van *f* 500 (vijfhonderd gulden) voor ongehuwden en van *f* 675 (zeshonderd vijf en zeventig gulden) voor gehuwden;

4e. de verplichting om zich bij notarieele akte, waarvan de kosten voor rekening van den uit te zenden persoon komen, te verbinden tot teruggave van alle gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, indien hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt, dan wel om andere redenen dan wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor hij is uitgezonden, niet aanvaardt of binnen drie jaren na zijne ontscheping in Indië den dienst verlaat.

In de onder 4o. bedoelde notarieele akte wordt tevens de verklaring opgenomen, dat men bekend is met de overeenkomst, welke men moet aangaan, alvorens bij het Marine-etablissement te Soerabaja te worden te werk gesteld.

Zij, die voor uitzending in aanmerking kunnen komen, zullen vermoedelijk eene proef van bekwaamheid moeten afleggen, waarvan plaats en dag nader zullen worden bekend gemaakt. In dat geval wordt vergoeding toegekend wegens reiskosten en verlies van loon.

Gegadigden voor genoemde betrekking behooren zich vóór 20 Juli a.s. bij gezegeld verzoekschrift (te adresseeren aan afdeeling „Personeel" van het Departement) te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van getuigschriften.

Het verzoekschrift moet bevatten:

a. eene beschrijving van opleiding en levensloop;

b. eene mededeeling waar en wanneer de gegadigde geboren is, of hij al dan niet gehuwd is (met vermelding van het aantal en den leeftijd zijner kinderen) en bij wien inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

(Nederl. Staatscourant van 24 Juni 1916 no. 147).

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen in moderne talen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Handwerklessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Paedagogische adviezen	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis,	Utrecht,	Maleisch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
I. **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.